

Ευρωπαϊκή Οδηγία για τα Πνευματικά Δικαιώματα στην Ψηφιακή Εποχή

Οδηγία «ορόσημο» στη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελεί η Οδηγία για τα Πνευματικά Δικαιώματα στην Ψηφιακή Εποχή που ψήφισε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την περασμένη Τρίτη 26/3/2019, με 348 ψήφους υπέρ, 274 ψήφους κατά και 36 αποχές.

Πρόκειται για το αποτέλεσμα μίας πολύ σημαντικής κινητοποίησης και συντονισμένων προσπάθειών σύσσωμης της κοινότητας των δημιουργών καθώς και της Παγκόσμιας Συνομοσπονδίας CISAC, σε συνεργασία με τα μέλη της, τους Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης, οι οποίοι ανέλαβαν ενεργό ρόλο και δράση για την ψηφοφορία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Τα τελευταία χρόνια, η ανάγκη να εκσυγχρονιστεί το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο αποτελούσε πάγιο αίτημα της κοινότητας των δημιουργών που διεκδικούσαν συλλογικά μία δίκαιη και αποτελεσματική ομπρέλα προστασίας των πνευματικών τους δικαιωμάτων στην ψηφιακή Ευρώπη.

Στόχος της Οδηγίας αποτελεί η ενίσχυση της διαπραγματευτικής δύναμης των δημιουργών και των δικαιούχων πνευματικών δικαιωμάτων, όπως οι συνθέτες, οι στιχουργοί, οι μουσικοί, οι ερμηνευτές, οι σεναριογράφοι, οι εκδότες και οι δημοσιογράφοι απέναντι στις πανίσχυρες πλατφόρμες περιεχομένου στο διαδίκτυο.

Η Οδηγία υποχρεώνει τις μεγάλες ψηφιακές πλατφόρμες να μοιράζονται τα κέρδη τους με τους δημιουργούς και τους κατόχους δικαιωμάτων, όταν δραστηριοποιούνται σε ψηφιακό περιβάλλον. Μέχρι τώρα η μόνη υποχρέωση των επιχειρήσεων αυτών ήταν να αφαιρούν περιεχόμενο που προσβάλλει τη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον το ζητήσει ο κάτοχος δικαιωμάτων. Τώρα οι διαδικτυακές πλατφόρμες καθίστανται νομικά υπεύθυνες για το περιεχόμενο που αναρτάται σε αυτές. Έτσι, ανοίγει ο δρόμος για τους δημιουργούς και κατόχους δικαιωμάτων να διεκδικήσουν δίκαιες συμβάσεις με τις πλατφόρμες αυτές, όπως είναι το YouTube, το Facebook και το Twitter και επομένως να διεκδικήσουν δικαιότερες αμοιβές για την ψηφιακή χρήση των έργων τους.

Επόμενο βήμα θα είναι η τελική έγκριση της Οδηγίας από το Συμβούλιο και η ενσωμάτωσή της Οδηγίας στις εθνικές νομοθεσίες.

Ειδικότερα, η μεταρρύθμιση του νομικού πλαισίου προβλέπει τα εξής:

- Με τη διευκρίνιση του ορισμού του «Διαδικτυακού Παρόχου Υπηρεσιών Κοινής Χρήσης Περιεχομένου» (Online Content Sharing Service Provider) αντιμετωπίζεται το περίφημο ζήτημα δημιουργίας υπεραξίας («transfer of value»), όσον αφορά τις επιχειρήσεις που διαμοιράζουν πνευματικά αγαθά στο διαδίκτυο, εις βάρος των δημιουργών τους. Μέχρι σήμερα υποτιμάται η αξία των μουσικών έργων, για παράδειγμα, παρότι αυτά αποτελούν τον κινητήριο μοχλό ανάπτυξης των επιχειρήσεων αυτών.
- Ο διαδικτυακός πάροχος προκειμένου να προβεί σε πράξη επικοινωνίας με το κοινό, πρέπει να λάβει την άδεια από τους κατόχους δικαιωμάτων. Οφείλει ακόμα να παρέχει στους δικαιούχους επαρκείς πληροφορίες, όσον αφορά τη λειτουργία της πρακτικής του, τόσο για την αδειοδότηση, όσο και για την επιβολή της.
- Προβλέπεται κατάλληλη και αναλογική αποζημίωση για όλες τις χρήσεις των έργων των πνευματικών δημιουργών, συμπεριλαμβανομένης και της διαδικτυακής χρήσης.
- Τερματίζεται το απαρχαιωμένο καθεστώς του ασφαλούς λιμένα («hosting safe harbour» - Οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο), το οποίο απολάμβαναν μέχρι τώρα όσες ηλεκτρονικές πλατφόρμες απλώς φιλοξενούσαν πνευματικά αγαθά και απέδιδαν ελάχιστα χρήματα στους δημιουργούς/δικαιούχους δικαιωμάτων.
- Εισάγονται διατάξεις που εξασφαλίζουν ένα επίπεδο διαφάνειας ως εξής:
  - Υποχρέωση υποβολής εκθέσεων: οι δημιουργοί λαμβάνουν από τους παρόχους πληροφορίες σχετικά με τις χρήσεις πνευματικών έργων στο διαδίκτυο τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, οι οποίες δύναται να προσαρμοστούν αναλόγως με τα έσοδα που παράγονται από τη χρήση των έργων αυτών.
  - Μηχανισμός προσαρμογής των συμβάσεων: αν η αμοιβή που καθορίζεται στην αρχική σύμβαση καθίσταται δυσανάλογα χαμηλή σε σχέση με την επακόλουθη αξία που δημιουργείται. Πρόκειται για μία προσπάθεια αντιμετώπισης της ασυμμετρίας που διαπιστώθηκε κατά τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, ιδίως στον οπτικοακουστικό τομέα, όπου οι ρήτρες εξαγοράς συχνά αποκλείουν τους δημιουργούς από τη συμμετοχή σε κέρδη που προκύπτουν από πολύ επιτυχημένους εμπορικά τίτλους έργων.
  - Μηχανισμός επίλυσης διαφορών: σε περίπτωση διαφορών σχετικά με την υποχρέωση διαφάνειας και τον μηχανισμό προσαρμογής των συμβάσεων.
  - Δικαίωμα ανάκλησης της άδειας: ένας πνευματικός δημιουργός μπορεί να ανακαλέσει εν όλω ή εν μέρει την άδεια ή τη μεταβίβαση δικαιωμάτων του, όταν γίνεται ελλιπής εκμετάλλευση του έργου του.
- Εισάγεται το συγγενικό δικαίωμα για τους εκδότες του Τύπου όταν τα άρθρα τους επαναχρησιμοποιούνται στο διαδίκτυο, ιδίως μέσω πλατφόρμας όπως το Google news ή η Wikipedia. Το διάστημα προστασίας μειώνεται από πέντε σε δύο χρόνια και οι πλατφόρμες δεν θα πληρώνουν τους εκδότες μόνον εφόσον διαμοιράζουν απλές υπερσυνδέσεις (hyperlinks) που συνοδεύονται από μεμονωμένες λέξεις.

Τέλος, η Οδηγία περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό διατάξεων που εγγυώνται ότι το διαδίκτυο θα παραμείνει ανοιχτός χώρος ελεύθερης έκφρασης και θα ενισχύσει την πολυφωνία. Μεταξύ άλλων:

- Οι χρήστες επιτρέπεται να ανεβάζουν περιεχόμενο που δημιουργείται από τους ίδιους (user generated content), το οποίο περιλαμβάνει έργα που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον τα έργα αυτά χρησιμοποιούνται για έναν από τους σκοπούς που περιλαμβάνονται σε έναν συγκεκριμένο κατάλογο εξαιρέσεων (π.χ. κριτική, σάτιρα, καρικατούρα, παρωδία κ.ά.)
- Επιτρέπεται η αναπαραγωγή υλικού από χρήστες που έχει σχέση με την επικαιρότητα ή και αποτελεί εκπαιδευτικό υλικό, ή και η χρήση του δεν γίνεται για εμπορικούς σκοπούς.
- Επιτρέπεται η δωρεάν χρήση προστατευόμενου περιεχομένου για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Έργα που δεν είναι πλέον διαθέσιμα στο εμπόριο μπορούν να χρησιμοποιηθούν ελεύθερα, σε περίπτωση που δεν υφίσταται κάποιος οργανισμός για τη συλλογική διαχείρισή τους για να εκδοθεί σχετική άδεια.
- Οι νεοφυείς πλατφόρμες θα υπόκεινται σε ελαφρύτερες υποχρεώσεις από αυτές που θα έχουν οι πιο γνωστές, ισχυρές επιχειρήσεις. Νεοφυείς επιχειρήσεις θεωρούνται εκείνες με τζίρο μικρότερο των 10 εκατ. € ετησίως, έχουν κατά μέσο όρο λιγότερους από 5 εκατ. χρήστες μηνιαίως και δε λειτουργούν παραπάνω από τρία έτη.

Διαβάστε περισσότερα:

[http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-19-1849 en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-19-1849_en.htm)